

درس دهم: ابعاد جمعیتی و اقتصادی هویت ایران

جمعیت هر جامعه چه رابطه ای با هویت آن دارد؟

در معرفی جوامع به ویژگی های جمعیتی آنها مانند تعداد جمعیت، جوان و پیر، شهری و روستایی، بیکار و شاغل بودن جمعیت و... اشاره می کنند، چراکه جمعیت هر جامعه بخشی از هویت آن محسوب می شود.

نکته ۱: اولین شرط بقای هر جامعه، جمعیت آن است.

پیامد های کاهش جمعیت چیست؟ اگر اعضای یک جامعه از بین بروند، آن جامعه نابود می شود.

در صورت نبود یا کمبود جمعیت، بسیاری از فعالیت های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بر زمین می ماند، کاهش جمعیت یک جامعه نیز به محدود شدن گستره فرهنگ آن منجر می شود امکان تسلط جوامع و فرهنگ های دیگر بر آن جامعه را فراهم می آورد.

نکته ۲: بسط و گسترش یک جامعه از طریق گسترش فرهنگ آن صورت می گیرد.

فرهنگ یک جامعه چگونه گسترش می یابد؟

راه گسترش هر فرهنگ، شناختن (اندیشیدن)، پذیرفتن و عمل کردن به آن است. شناخت فرهنگ، پذیرش و عمل به آن صرفاً از عهده افراد و اعضای جامعه برمی آید. اعضای جامعه، حامل فرهنگ و عامل به آن هستند.

هر چه حاملان و عاملان یک فرهنگ و معانی آن بیشتر باشند، آن فرهنگ بیشتر گسترش میابد. بنابراین افزایش جمعیت یک جامعه زمینه ساز گسترش فرهنگ آن است. از این رو تأمین جمعیت مناسب برای یک جامعه، مسئله ای هویتی است.

چرا از نظر اسلام افزایش جمعیت ضروری است؟

هدف اسلام گسترش فرهنگ اسلامی و توحیدی است.

لازمه تحقق این هدف، داشتن جمعیت مناسب است؛

بنابراین اگر فرهنگی که با افزایش جمعیت بسط می یابد، فرهنگ حق باشد نه فرهنگ باطل و همچنین، افراد و اعضای آن فرهنگ حاملان و عاملان فرهنگ حق باشند، افزایش جمعیت ضروری است؛

نکته ۳: هم کمیت جمعیت (تعداد لازم و کافی) و هم کیفیت جمعیت (حامل و عامل فرهنگ) در بسط و تداوم هویت فرهنگی یک جامعه مؤثرند. پیامبر اسلام، روز محشر به کثرت پیروان خود مباحثات می کند.

چرا جوامع غربی با مسئله کاهش جمعیت روبرو است؟

جوامع غربی به دلایلی مانند بالا رفتن سن ازدواج، افزایش بی ثباتی، فروپاشی خانواده ها و طلاق، رفاه زدگی، مصرف گرایی و هزینه پنداشتن فرزندان، با مسئله کاهش جمعیت و عوارضی چون پیری و سالمندی جمعیت مواجه اند

سیاست های جمعیتی: وقتی یک جامعه با کاهش یا افزایش جمعیت مواجه می شود، نظام سیاسی آن برای حل مشکل جمعیت چاره اندیشی می کند و با همراهی و همکاری مردم تدابیر و راه حلهایی را به اجرا در می آورد که «سیاست های جمعیتی» نامیده می شود.

نکته ۴: سیاست های جمعیتی می تواند در جهت افزایش یا کاهش جمعیت باشد.

کشور ما، در دو برهه زمانی، سیاست های کاهش جمعیت را اجرا کرد؛ یک بار پیش از انقلاب اسلامی که از سال ۱۳۴۵ تا زمان پیروزی انقلاب به طول انجامید و دیگر بار، از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۰ سیاست کاهش جمعیت اتخاذ و اجرا شد

نکته ۵: کاهش بیش از حد رشد سالانه جمعیت در سال های اخیر، تغییر و بازنگری در سیاست کاهش جمعیت را ضروری ساخت.

در سال ۱۳۹۳ اصول کلی سیاست های جمعیتی کشور تصویب شد که در آن به ضرورت هایی از جمله افزایش جمعیت، جوانی جمعیت،

حمایت از زوج های جوان و توانمندسازی آنان در تأمین هزینه های زندگی برنامه ریزی برای توزیع متعادل جمعیت در نقاط مختلف کشور و... توجه شده است.

نکته ۶: جوامع نیز هویت اقتصادی دارند از این رو در معرفی جوامع، به ویژگی های اقتصادی آنها اشاره می کنند؛

مثلاً اقتصادهای دانش بنیان؛

تک محصولی (مانند اقتصاد نفتی)؛

مقاوم / شکننده؛

دستوری / غیردستوری؛

سرمایه داری / سوسیالیستی / اسلامی؛ و... از جمله هویت های اقتصادی جوامع است.

نکته ۷: اقتصاد امروز ما نتیجه رویدادهای گذشته و عملکرد کنونی ماست.

این اقتصاد از سویی دستاوردهایی مانند گسترش بهره مندی مردم از آب، برق، گاز، ارتباطات و ایجاد زیرساخت هایی همچون سدها و نیروگاه ها، توسعه ظرفیت تولیدی، ارتقای شاخص های بهداشت و درمان و ... در پی داشته است و از سوی دیگر با معضلاتی مانند تورم، بیکاری، وابستگی به نفت، تجمل گرایی و مصرف گرایی دست به گریبان بوده است.

نکته ۸: از جمله عوامل شکل گیری این اقتصاد در ایران، کشف نفت و سرمایه های حاصل از فروش نفت به خارجیان بوده است.

دلیل شکننده بودن اقتصاد وابسته به نفت چیست؟

سرمایه های نفتی می تواند به انواع دارایی ها و ثروت ها مانند صنایع و کارخانجات تولیدی مختلف تبدیل شود

اما اگر به درستی از آن استفاده نشود، می تواند اقتصادی وابسته ایجاد کند که رشد و افول آن، به قیمت و درآمد نفت وابسته است.

چنین اقتصادی به دلیل آنکه درآمدی هنگفت و بدون زحمت ایجاد می کند، باعث شکل گیری تولید ملی ضعیف و شکننده ای می شود که مستقیم و غیر مستقیم وابسته به نفت است.

این وضعیت می تواند در کوتاه مدت احساس رفاه بیشتری را آن هم با نوسانات زیاد برای مردم به ارمغان آورد؛ اما پایدار نیست. وضعیت شکننده ای را به وجود می آورد که زمینه سوءاستفاده قدرت های جهانی را فراهم می آورد.

انواع تحریم های اقتصادی نفتی و مالی با همین رویکرد علیه کشور ما اتخاذ شده است تا اولاً درآمد نفتی کشور را محدود کنند؛ ثانیاً از انتقال آن به کشور ممانعت ورزند.

نکته ۹: هویت انسان ها و جوامع بیش از هر چیز به دارایی و توان اقتصادی آنها وابسته است.

نکته ۱۰: غرب، هویت خود را براساس اقتصاد شکل می دهد و سرمایه داری عامل اصلی هویت یابی افراد و جوامع غربی است.

همچنین آنها هیچ مانعی را بر سر راه اقتصاد خود بر نمی تابند و شیوه های اقتصادی ناسازگار با اقتصاد سرمایه داری را در سراسر جهان نابود می کنند.

چرا کشورهای غربی جنگ اقتصادی تمام عیاری را علیه کشور ما به راه انداخته اند؟

برخی از کشورهای سلطه گر غرب که از سویی اقتصاد را اساس همه چیز می پندارند و از سوی دیگر، تمامی شیوه های اقتصادی غیر اقتصادی را نابود شده می بینند، پاشنه آشیل ایران اسلامی را اقتصاد می دانند؛

راه نجات اقتصاد ایران و احیای هویت آن چیست؟

ایران اسلامی، آرمان بازسازی هویت اقتصادی خود را با اجرای قانون اساسی و سیاست های اقتصاد مقاومتی تعقیب می کند.

اقتصاد مقاومتی چیست؟

اقتصاد مقاومتی الگویی از اقتصاد پیشرفته، مستقل و مستحکم است که با اعتقاد به تعالیم اسلام و تکیه بر دانش و فناوری و ظرفیت های مولد مردمی و دولتی، روحیه جهادی، خلاقیت، نوآوری، امید، همبستگی و حضور فعال و مؤثر در تعاملات جهانی، برای مردم ایران امنیت، رفاه و پیشرفت همراه با عدالت؛ و برای جهان اسلام و بشریت الگویی ایرانی اسلامی از رشد و شکوفایی را به ارمغان می آورد.

سوالات درس ۱۰ علوم اجتماعی که در امتحان نهایی آمده اند

۱- چهار مورد از ویژگیهای اقتصاد مقاومتی را بنویسید (خرداد ۹۸)

اقتصادی پیشرفته ، مستقل و مستحکم است - که با اعتقاد به تعالیم اسلام و تکیه بردانش و فناوری ، هویت اقتصادی نوینی برای ایران می سازد. - خود کفا دارای روحیه جهادی خلاقیت نوآوری درون زایی در عین برون گرایی.....چهار مورد از موارد (صفحه ۷۶) هر مورد ۰/۲۵

۲- منظور از سیاستهای جمعیتی چیست؟ (خرداد ۹۸) (دی ۹۸)

وقتی یک جامعه با کاهش یا افزایش جمعیت مواجه می شود ۰/۵ نظام سیاسی ۰/۲۵ آن برای حل مشکل جمعیت چاره

اندیشی می کند ۰/۲۵ و با همراهی و همکاری مردم ۰/۲۵ راهکارهایی را به اجرا درمی آورد ۰/۲۵

۳- چهار مورد از عوامل کاهش جمعیت و سالمندی جمعیت در غرب را بنویسید. (خرداد ۹۹)

بالارفتن سن ازدواج - افزایش بی ثباتی - فروپاشی خانواده ها و طلاق - رفاه زدگی - مصرف گرایی - هزینه پنداشتن فرزندان (ذکر چهار مورد کافی است)

۴- آسیب های مبتنی بر اقتصاد نفتی را بنویسید. (ذکر دو مورد کافی است) (خرداد ۹۹)

۱- شکل گیری تولید ملی ضعیف و شکننده

۲- در کوتاه مدت احساس رفاه بیشتری به ارمغان می آورد اما پایدار نیست

۳- وضعیت شکننده ای را به وجود می آورد که زمینه سوء استفاده قدرت های جهانی را فراهم می آورد.

۴- دولت بزرگی به وجود می آید که می کوشد به کمک درآمدهای نفتی و نه رواج کسب و کار، رفاه اقتصادی را تأمین کند. (ذکر دو مورد کافی است)

۵- اقتصاد مقاومتی چیست (دی ۹۷)

اقتصادی پیشرفته ، مستقل و مستحکم است (۰/۵). که با اعتقاد به تعالیم اسلام و تکیه بردانش و فناوری ، هویت اقتصادی

نوینی برای ایران می سازد. (۰/۵).

۶- فرهنگ در چه شرایطی بیشتر گسترش می یابد؟ (دی ۹۸)

وقتی حاملان و عاملان یک فرهنگ بیشتر باشند آن فرهنگ بیشتر گسترش می یابد.

۷- در چه صورتی جهت گسترش فرهنگ اسلامی و توحیدی، افزایش جمعیت ضروری است؟ (دی ۹۹)

اگر فرهنگی که با افزایش جمعیت بسط می یابد، فرهنگ حق باشد نه فرهنگ باطل و همچنین، افراد و اعضای آن

فرهنگ حاملان و عاملان فرهنگ حق باشند، افزایش جمعیت ضروری است. ص ۷۸

www.my-dars.ir

۸- تأثیر سرمایه های نفتی بر اقتصاد را بنویسید. (دی ۹۸)

سرمایه های نفتی می تواند به انواع دارایی ها و ثروت ها مانند صنایع و کارخانجات تولیدی مختلف تبدیل شود اما

اگر به درستی از آن استفاده نشود، می تواند اقتصادی وابسته ایجاد کند که رشد و افول آن، به قیمت و درآمد نفت

۹- چرا رفاه حاصل از اقتصاد تک محصولی پایدار نیست؟ (شهریور ۹۸)

زیرا اقتصاد تک محصولی وضعیتی ناپایدار بوجود می آورد که زمینه سو استفاده قدرت های جهانی را فراهم می کند آنها از این ضعف اقتصادی به عنوان ابزاری برای فشار آوردن به جامعه استفاده می کنند.

۱۰- چرا تأمین جمعیت مناسب برای یک جامعه مسئله ای هویتی است؟

جمعیتی که جامعه زمینه ساز گسترش فرهنگ آن است کاهش جمعیتی که جامعه امکان تسلط جوامع و فرهنگ های دیگر بر آن جامعه را فراهم می آورد از این رو تأمین جمعیت مناسب برای یک جامعه، مسئله ای هویتی است. (ص ۷۷)

۱۱- چرا جوامع غربی علیه ایران جنگ اقتصادی تمام عیاری به راه انداخته اند؟

برخی از کشورهای سلطه گر غرب که از سویی اقتصاد را اساس همه چیز می پندارند و از سوی دیگر، تمامی شیوه های غیراقتصادی را نابود شده می بینند، پاشنه آشیل ایران اسلامی را اقتصاد می دانند: از این رو جنگ اقتصادی تمام عیاری را علیه کشور ما به راه انداخته اند. (ص ۸۱)

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir